

Historieglimt 175

Storbrannen på Lademoen i 1899

Det var i 1893 Lademoen ble en bydel i Trondhjem. Samme år ble bydelen rammet av en brannkatastrofe som ødela nesten et helt kvartal, nemlig bebyggelsen mellom de fire gatene Gamle Kongevei, Innherredsveien, Kirkegata og Nedre Møllenbergs gate. Pussig nok omtaler både datidens aviser og de historiebøker som omtaler brannen, som at den fant sted på Rosenborg eller Bakklandet. Begge deler er forståelig ut fra datidens byutvikling. Selv om Lademoen var blitt en egen bydel så lå området fremdeles under Bakklandet menighet som var byen største. Lademoen ble først utskilt som egen menighet i 1908. Området som brant lå på jord som tidligere hadde tilhørt Rosenborg gård som var fradelt Bakke gård. Dermed var det nærliggende å kalle brannen for Rosenborgbrannen. Nok en pussighet er det at flere små gårder eller husmannsplasser i den nye bydelen hadde navnet Lademoen. Den ene av den lå nettopp der brannen herjet. Ja, hele området var nettopp jorda til denne plassen før husene der ble satt opp. Det er altså all grunn til å snakke om storbrannen nettopp på Lademoen.

Over: Branntomta. Foto: E. Olsen. Eier: Trondheim Byarkiv.

Brannen er grundig omtalt på sidene 126 til 137 i boka «Trondheim brenner» fra 2013 av Anders Kirkhusmo og andre. Der finnes også to interessante bilder. Det ene viser brannruinene sett fra Nedre Møllenbergs gate. Teksten er: «Dagen derpå. «Himlen peger skorstenene mod, og sorte Bjelker rundt stikke frem». I forgrunnen ser vi Nedre Møllenbergs gate.» Den neste illustrasjonen

viser en brannvogn på to hjult med en tilhenger også på to hjul. På den første vogna sitter fem brannmenn i full uniform. Det hele trekkes av en hest. Her er teksten: «*En slangevogn klar til utrykking på Ladeemoen stasjon. Den ble opprettet i 1900, men bildet er fra 1910. Stasjonen lå vendt mot en liten idrettsplass på Buran og så mer ut som en vanlig villa enn en brannstasjon.*» Selv om det tok syv år etter brannen før brannstasjonen kom, så var brannen en utløsende faktor for kravet fra den nye bydelen om å få sin egen brannstasjon.

Brannen brøt ut omkring midnatt natta mellom 4. og 5. januar 1899 i Nedre Møllenbergs gate 84. Det var en kald januarnatt med moderat vind og 10-12 kuldegrader. Lyktemannen som slukket gatelykta hadde nettopp passert, men to arbeidere som kom fra et møte og en politibetjent oppdaget plutselig at det veltet røyk ut av hovedporten i nummer 84. Ilden utviklet seg i voldsom fart. De tre passerende varslet beboerne så godt de kunne, men for noen ble det for sent. Det bodde elleve mennesker i de to husene, hovedgården mot gata og huset i bakgården. De som bodde i bakgården reddet seg over i et nabohus. I andre etasje i hovedbygningen bodde metodistpresten Rognerud med sin familie. Familien bestod av far, mor, tre barn og en blind bestefar. Gjennom vinduet i andre etasje kastet fru Rognerud to av barna ned til politibetjenten som tok imot dem nede på gata. Fru Rognerud hoppet ut og havnet også trygt i armene til politibetjenten som tumlet overende. Presten fulgte selv etter, men ble skadet både en fot og en arm i fallet. Verre gikk det med dem som bodde på kvisten. Der bodde bakersvennen Sæther med kone og to barn. De omkom alle fire. Tragisk nok oppdaget ikke redningsmennene at husstigen lå nedsnedd på bakken og ble derfor ikke brukt. Dette forteller Adresseavisen i sin reportasje. Seks mennesker omkom i alt. I tillegg til familien Sæther omkom bestefaren og et av barna i familien Rognerud.

Brannen ble varslet ved apparat D 5. Brannvesenet rykket ut med alt disponibelt mannskap fra stasjonen i Midtbyen. Det gikk ikke raskere enn hestene kunne løpe. Brannen utviklet seg i rasende fart. Fra Nedre Møllenbergs gate 84 ble nabohusene i nummer 86, 88 og 90 antent. I Innherredsveien tok det fyr i nummer 49, 51 og 53. I Kirkegata brant nummer 65, 67 og 69 ned. Hele ti to etasjers gårder brant helt ned. Syv andre fikk mindre skader. Dødsopfrene ble i alt seks. Under slukkingen ble det lagt ut i alt 12 slanger og flere stiger ble reist. Prammen med sjøbrannsprøyta gikk inn i Rosenborgbassenget. Derfra ble det pumpet opp store mengder vann til slukkingen. Det hindret brannen fra å gripe enda mer om seg. Klokken to om natten gav kaptein Jenssen, som ledet slukkingen, ordre om brannskaudd fra festningen. Brannreserven ble innkalt. Det var siste gang den gamle brannordningen var i sving. Vi kan si at denne brannen ble den siste av de store trondhjemske bybranner som ble forsøkt slukket etter det gamle systemet. Ifølge Adresseavisen oppstod en «*voldsom Redsel og Forvirring*» blant de brannlidte. Mange hadde reddet seg ut tynnkledte eller nesten nakne ut i vinternatta. I avisen ble brannmannskapene berømmet for sin innsats. Det heter blant annet: «*Det var en meget hård Nat.*

Vandet frøs paa dem til Is, saa de mer lignede Ildstøtter end Mennesker». Ved hjelp av vannet fra dampsjøsprøyta fikk de kontroll over brannen ved firetiden om morgenen, men først ved sekstiden om ettermiddagen var ilden helt slukket.

Etter brannen kom det frem to krav. Det burde innføres murtvang også på Lademoen og bydelen burde få sin egen brannstasjon. Branndirektør Carl Adolf Dahl (Stadsingeniøren) skrev i sin rapport til stiftamtmanden (fylkesmannen) at ”saafremt man fremdeles beholder Træbebyggelsen” kan en ny katasrofebrann oppstå på ny. Han peker på at det er behov for å innføre murtvang for hele byområdet og at Østbyen bør få sin egen bistasjon, altså sin egen brannstasjon. Begge deler ble snart en realitet.